

Document Type: Working Group Document

Title: Glyph Changes for Abkhaz

Source: Alexander Ankwab, Akhara Bzhanija

Status: Individual Contribution

Date: 2008-04-14

1. CYRILLIC LETTER PE WITH MIDDLE HOOK (U + 04A6 and U + 04A7) needs the reference glyphs changed to the glyphs given below:

04A6 П CYRILLIC CAPITAL LETTER PE WITH MIDDLE HOOK

04A7 п CYRILLIC SMALL LETTER PE WITH MIDDLE HOOK

The requested change is for a variant glyph shape and not a new character. Пц are modern variants of Пѣ. Middle hooks were replaced by descenders to make the alphabet more consistent (cf. Кк, Тт, Хх, Чч, Ўў, Цц, Гг). Пѣ and Пц are both the same character (a voiceless bilabial stop [p]). Cf.:

Харт, Аѣсныжэлар, ххатэхэаакѣцаратэ
зин аѣстазаара иалартѣо, жэлари
зегы рзы насыѣла аѣстазаареи
аонутѣкатэ гѣтынчреи харзыкѣѣо,
ауафытѣыоса изинкѣеи, ихакѣитракѣеи,
ауаажэларратэ хѣоуеикѣшѣареи
шьакѣырѣгѣѣо, гѣеизхарала
ирылахѣѣоит, егышьакѣхаргылоит
Аѣсны Ахѣынѣцқарра Аконституѣа.

(Constitution of the Republic of Abkhazia, preamble)

Харт, Ацсныжэлар, ххатэхэаакѣцаратэ
зин ацстазаара иалартѣо, жэлари
зегы рзы насыцла ацстазаареи
аонутѣкатэ гѣтынчреи харзыкѣѣо,
ауафытѣыоса изинкѣеи, ихакѣитракѣеи,
ауаажэларратэ хѣоуеикѣшѣареи
шьакѣырѣгѣѣо, гѣеизхарала
ирылахѣѣоит, егышьакѣхаргылоит
Ацсны Ахѣынѣцқарра Аконституѣа.

Picture of the old glyph:

Picture of the modern glyph:

2. CYRILLIC LETTER GHE WITH DESCENDER is used in Abkhaz for the voiced uvular fricative [ɣ]. An annotation “Abkhaz” needs to be added for U + 04F6 and U + 04F7. The consensus amongst the user community is to use GHE WITH DESCENDER now, although the user community realizes that older texts may use GHE WITH MIDDLE HOOK for the voiced uvular fricative.

3. CYRILLIC LETTER GHE WITH MIDDLE HOOK (U + 0494 and U + 0495) needs the annotation “Abkhasian” removed.

4. CYRILLIC LETTER ABKHASIAN HA (U + 04A8 and U + 04A9) needs the reference glyphs changed to the glyphs given below:

04A8 Ⓔ CYRILLIC CAPITAL LETTER ABKHASIAN HA

04A9 ⓪ CYRILLIC SMALL LETTER ABKHASIAN HA

Ⓔ⓪ are enhanced variants of Ⓔ⓪.

Picture of the old glyph:

Picture of the modern glyph:

5. CYRILLIC LETTER ABKHASIAN CHE WITH DESCENDER (U + 04BE and U + 04BF) needs the reference glyphs changed to the glyphs given below:

04BE ꞥ CYRILLIC CAPITAL LETTER ABKHASIAN CHE WITH DESCENDER

04BF ꞥ CYRILLIC SMALL LETTER ABKHASIAN CHE WITH DESCENDER

ꞥꞥ are modern variants of ꞥꞥ. The form of descenders was changed to make the alphabet more consistent (cf. Кк, Тт, Хх, Чч, Ўў, Гг).

Both annotations need to be removed.

Picture of the old glyph:

Picture of the modern glyph:

6. This proposal is supported by the *Working Group for Elaborating Unified Standards for Character Encodings and Keyboard Layouts* (see p. 9). Members of the Working Group: I. Sadzba (chairman), A. Abukhba (Abkhaz State University), K. Bigvava (Ministry of Education), A. Bzhanija (Computer Center), E. Gavrilova (Abkhaz State University), A. Gitsba (State Printing Firm), B. Dzhonua (Abkhaz Research Institute), T. Kajtan (Sukhum city Administration), A. Pachkorija (State Committee for Standards, Metrology and Certification), B. Khagush (Abkhaz State University).

Samples

1. Sample from the *Primer* (Sukhum, 2007) showing GE WITH DESCENDER, modern PE WITH MIDDLE HOOK, modern ABKHASIAN HA, modern ABKHASIAN CHE WITH DESCENDER.

Аҕсуа алфавит.

Уара иудыруеит шыта аҕсуа нбанқәа.
Зегьы ишрыхәтоу еипш ианеишытагыла,
алфавит рылцит. Абасгыы еишытагылеит:

А	Б	В	Г	Гь	Гә	Ғ	Ғь	Ғә	Д
(бы)	(вы)	(гы)	(гы)	(гыы)	(гәы)	(гы)	(гыы)	(гәы)	(ды)
Дә	Е	Ж	Жь	Жә	З	Зь	Зә	И	К
(дәы)	(е)	(жы)	(жыы)	(жәы)	(зы)	(зы)	(зәы)	(и)	(кы)
Кь	Кә	Қ	Қь	Қә	Ҝ	Ҝь	Ҝә	Л	М
(кы)	(кәы)	(қы)	(қыы)	(қәы)	(Ҝы)	(Ҝыы)	(Ҝәы)	(лы)	(мы)
Н	О	П	Ҟ	Р	С	Т	Тә	Ҙ	Ҙә
(ны)	(о)	(пы)	(Ҟы)	(ры)	(сы)	(ты)	(тәы)	(Ҙы)	(Ҙәы)
У	Ф	Х	Хь	Хә	Ҳ	Ҳә	Ц	Цә	Ҫ
(уы)	(фы)	(хы)	(хыы)	(хәы)	(Ҳы)	(Ҳәы)	(цы)	(цәы)	(Ҫы)
Ҫә	Ч	Ҫ	Ҫе	Ҫе	Ш	Шь	Шә	Ы	Ӏ
(Ҫәы)	(чы)	(Ҫы)	(Ҫеы)	(Ҫеы)	(шы)	(шыы)	(шәы)	(ы)	(Ӏы)
Ҫь	Ҫь		ь		ә				
(Ҫы)	(Ҫыы)		(арпшқага дырга)		(ақышәхаргьежьратә дырга)				

2. Sample from the *Primer* (Sukhum, 2007) showing GE WITH DESCENDER, modern PE WITH MIDDLE HOOK, modern ABKHASIAN CHE WITH DESCENDER.

Иабацеи имаџақэа?

Асџамыр дааџыхан, асааџ днахэаџшит. Ашкол ахь аџара иаамџан. Иееилеихэарџ имаџақэа днарышьџалеит. Аха ибом!

— Скьяџ, уабаџоу? — џааитит Асџамыр.

— Сабаџаху, астал аџаџа! Уа сџэыџоумыџьи иаха? — абџьи аагеит аџьяџ.

— Сџалџадџэа, шэабаџеи? — дааџэгьеџьит Асџамыр.

— Ашэџкэыџэџарџа џаџэџьуп! Уахь џаумыршэи иаха! — иааџьаџџэыџьаџџэит иџалџадџэа.

— Сеимааџэа, сеимааџэа, шэабаџоу! — дааџьџьџьит Асџамыр.

— Ара сыџоуп! Ашкаџ аџаџа сџэыџаџьуп! — иааџьит изеимааџ. Еџьи абџьи мгеит, избанџар адэахьы џьара иџажьын.

Асџамыр ииулак имаџақэа еизигеит. Аџэџэаџэа ишэиџеит. Иеимааџэа ишьеиџеит. Аха иабаџаз, ашкол даџхахьан.

3. Sample from the *Textbook* (Sukhum, 2004) showing modern ABKHASIAN HA.

Ахыңхьазарақэа.		
	Амаҕэарқэа	Ауаа
1	акы	азэы
2	эба	эыҕыа
3	хҕа	хэык
4	ҕшыба	ҕшыэык
5	хэба	хээык
6	фба	фэык
7	быжьба	быжьэык
8	ааба	ааэык
9	жэба	жээык
10	жэаба	жэаэык
11	жэеиза	жэеизаэык
12	жэаэа	жэаэаэык
13	жэаха	жэахаэык
14	жэиҕшы	жэиҕшыэык
15	жэохэ	жэохээык
16	жэаф	жэафэык
17	жэибжь	жэибжьэык
18	жэаа	жэааэык
19	зеижэ	зежээык
20	эажэа	эажэаэык
21	эажэи акы	эажэи азээык
22	ажэи эба	эажэи эыҕыаэык
23	эажэи хҕа	эажэи хэык
24	эажэи ҕшыба	эажэи ҕшыэык
25	эажэи хэба	эажэи хээык
26	эажэи фба	эажэи фэык
27	ажэи быжьба	эажэи бжьэык
28	эажэи ааба	эажэи ааэык
29	эажэи жэба	эажэи жээык
30	эажэижэаба	эажэи жэаэык

4. Sample from *The Guest* by A. Lagulaa (Sukhum, 2005) showing GE WITH DESCENDER, modern PE WITH MIDDLE HOOK, modern ABKHASIAN HA, modern ABKHASIAN CHE WITH DESCENDER.

нархикъан инаиапицеит. Нас, абри зхэаз уара уоума, сыла самжъазаа-ит хэа дъеишьазшэа, илапш наихигап, ҕааитит:

– Егъа ҳагхаргъы, иҳагхааит, ҕымз рзы ҳахцэарым, сынтэа хгэыла Шъыма уиццан ашьхака усышьтуеит.

Батал азныказ убас дгэыргъеит, ииашацэкъан ашьхамоа дықэгылазшэа, уи уа иагъа дынхаргъы, ус ирлас-ырласны аоны ныжъны хара дшымцаңызгъы, дара гэхъааган рыхъцэуара дшаламгоз иирдырырц итахызшэа ашьхақеа днареалшит, ани изхысыз ахэы анаосан шака мышныкэа ицатэуи хэангъы диазцааит иаб. «Ғымш роуп шэахықэхо, – убрыгъ убас дгэыргъеит уажэы, ичкэын деикэыршэаны амоа дықэипошэа, амала мацкгъы дышицэшэо моашыо лактала деимидон, изымдыруаз ак иеихэарц итахын, аха уи изымдыруаз иара изы убас аилкаара цэгъан, иеихэеит хэа изгэнымкылар калон, амала ихы-иэы игэыргъара зхыжжуаз гэрса хэычыкгъы, шэартара хэычыкгъы цъара ишацацэахыз имацара идырыр акэын... – Ант ацъмақеа азхыцра иабызоуп, амоан кэцэа-кэцэа ишэцэеимпуа иалагоит, реидцалара цэгъахоит, Аха знык ашьха шэызхалар, мышкы-Ғымш рыла ргэы тэуеит, аҳаскын шъамхакъы ианылагылалак. Ааи, ауасақеа реипш, икэба-кэшэо икалоит. Ацъмахырцэы ҕацаза мызкакара иужэыр, ашьха аҳауагъ улсып, умчгъы талоит, уеилыхха укалоит иаразнак. Амца уақэырцар, умбылуа! Нас, уанаауа ашэыршақеагъ ҳзааугап...»

«Уи са избап, – иҳэеит Батал, иара ус акэын, знык дзеигэыргъаша ак аниархэалак, нас уи нахыс иара азхэыцра далагон, егъырт зегъы ихаирштунан. – Шъхыцын са сыхэтаагъы сыртозар акэхап, шэаргъы шэгэы зырхааша ак шэзаазгап!».

– Ғара иахфаша хфахъеит, – Батал иаб убас дықэпсычхаит, ииашацэкъан ишьтахъка ихигахъоу зегъы азмыжъеипш абыржэы дынхыпшылазшэа, аха уи иацибааз дегэыргъозу-дамеигэыргъозу изымдыруа акэын дышцэажэоз, – уара цкъа упсы шъа, акрыф-акрыжэ зхэаз иеипш, ашьха уалача. Ашэарыцаоцэа шэарах жыкгъы унахырпхъалап. Ус анакэха, уцқеа хла уажэнатэ!

Батал иаби иарей аоны ианааи, изыхкъа изымдырзо, дигэалашэеит ахэымпал еипш зыбга хэахъаз ианду. Уи аарла акэын дшигэалашэоз, сихаракгъы игэалашэоз лабжъы акэын. Уи уажэгъы зны-зынла игэы

5. Sample from the *Dictionary* (1987) showing old PE WITH MIDDLE HOOK, old ABKHASIAN HA, old ABKHASIAN CHE WITH DESCENDER.

торчатъ. **Афы** адэахы акы атыхэхэара (**афы** иазхымѡакуа адэахы аказара). *Ахэаџа ахатъыцкуа нак-аак иафытыхэхэоит. Акамбашъ акуынць афытыхэхэоит.*

а-фытшэара акаџ. хьзы (иафытшэит *еџамџ.*) выпастъ из пасти, из орта (о маленьком). 1. Ихучу акы афахынтэ акашэара. *Амшэ ахьа афытшэит. Ацкун араса ифытшэит.* 2. Выронить, вымолвить. Амхахэара. *Ажэа знык иануфытшэалак, нас ицеит. Ажэаџка.*

а-фытшэшэара акаџ. хьзы (иафытшэшэит *еџамџ.*) сыпаться, падать с чего-то (о мелком), моросить. 1. Хыхынтэ иссоу акы акаџсара. *Амш акуа афытшэшэит.* 2. Фык ахьтэ акы акаџсара. *Аеы ацъыкуреикуа афытшэшэоит.*

а-фытшэора акаџ. хьзы (иафытшэорит *еџамџ.*) вывалить из орта. 1. Идуу акы афы ахынтэ акаџара. *Акуцьма ахы анакушэа, ауаса иагоз афытыѡорит.* 2. Егуамтарыла ацэажэара. *Уи данцэажэо иабалак ифытыѡоруит.*

а-фышра акаџ. хьзы, абжь. (илфышит *еџатџ.*) мыть (голову). Ахы азэзэара. *Ан лхучкуа рыхкуа лфышит.*

а-фышэара аказшь. по щиколотку. Аимаа афышэтакнынза аџаракыра. *Еимаафышэара асы шьџан.*

а-фышэџа ахь., -куа отверстие. Кылтэарак атбаара. *Аимаа афышэџа. Аимаа афышэџа иаџаџсо*

асы шьџан. Дахьџаџаз атыша афышэџа агьаргьаласа еиџи иакушо иахагылан Сасрыкуа ирашь Бзоуи иматџуар леи. «Нарт Саср...»

а-фышэшэаа аказшь. с мугл олицы й. Зхы-зэы еикуоу изы хыччарыла ихэоу. *Уи цкуына фышэшэаак иоуп. Уфышэшэааза, ара уабаказ?*

а-фышэшэара акаџ. хьзы (ифышэшэит *еџамџ.*) сыпаться. Иссаны акы иѡоу акакала ифытшны ркаџсара. *Аџла абыџькуа фышэшэит. Азахуа зкуыз аџлакуа рымџа икатата икаџсан ифышэшэаны илеиз ажьымжэакуеи ажьыргуыцкуеи. Д. Гулиа.*

а-фыѡахара акаџ. хьзы (ифыѡеихеит *еџамџ.*) отправиться вверх. **Аѡада** аџара. *Арашь шьџхысаа амьаны амџа ацъидды, агъаитэ инткъаны афыѡанахеит. «Аџс. л.» Цьгуыгуи Алыкьсеи аџаи чыкъра азаза аимхуыц еиџи ирхьынхэхэы ирылагыла рфыѡархеит. С. Чанба.*

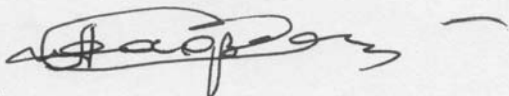
а-фыѡорра акаџ. хьзы (ифыѡорит *еџамџ.*) сорваться (о болшом). 1. Идуу акы иахьѡаз, иахьамаз иазнымкылакуа акаџара. *Ашэваз баан, ашэ фыѡорит. Аџенцьырккуа фыѡорит.* 2. Акы иафыџакыу иазнымкылакуа акаџара. *Акуцьма ахы анааха, ауаса иагоз афыѡорит.*

а-фыѡаара акаџ. хьзы (ифыѡаанит *еџамџ.*) отсохнуть, высыхание какой-то части от целого. Ишѡоу аѡара. *Аџла амахукуа фыѡаанит. Аарѡара иахкъаны аџлакуа рыџькуа фыѡаанит.*

Supporters

— Working Group for Elaborating Unified Standards for Character Encodings and Keyboard Layouts confirms its supports for the ISO Working Group Document N3429 L2/08-134 entitled “Glyph Changes for Abkhaz”.

I. Sadzba
Chairman

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'I. Sadzba', written over a horizontal line.

Sukhum
11.04.2008